

El llenguatge

Perquè és

lluny?

12/IV/1978

La frase que encapçala aquesta nota, Perquè és lluny?, que llegim al text de la darrera obra teatral de Salvador Espriu, Una altra Fedra, si us plau, pot semblar que contingui una falta força elemental, consistent a escriure el terme perquè formant un sol mot, en lloc d'escriure'n els dos elements separadament, per què, tal com se sol dir que cal fer en les oracions interrogatives. Però fins i tot una oració plenament independent s'ha de situar dins el seu context, encara que només sigui per considerar-la des del punt de vista gramatical.

Perquè és lluny?, doncs, és la frase que diu un dels personatges de l'obra, Enona, responent a una manifestació de Fedra: I jo em voldria morir. Per tant, el terme perquè, encara que contingut en una oració interrogativa, és una típica conjunció causal, que enllaça l'oració que introdueix amb una altra de sobreentesa. Es a dir: Et voldries morir perquè és lluny? Aquesta mateixa proposició podria ésser perfectament afirmativa: Et voldries morir perquè és lluny. I el fet que es transformi en una oració interrogativa no fa canviar la natura del terme conjuntiu o d'enllaç, és a dir, la causal perquè. I, naturalment, cal adonar-se de la diferència de sentit que resultaria si escrivíem, en una oració semblant, en lloc de perquè, el conjunt per què, separadament: Per què és lluny? Aquesta oració, efectivament, equivaldria a «Per quin motiu és lluny?», o bé, també, «Per quin motiu dieu que és lluny?»

No cal, doncs, considerar com una norma absoluta que a les oracions interrogatives s'ha d'escriure, per què, separadament. Només en els casos en els quals el mot què és realment un terme interrogatiu, que tant pot anar precedit de la preposició per com d'una altra preposició, o bé de cap. Notem: Què criden? Per què criden? Contra què criden? D'altra banda, entre Perquè és lluny? i Per què és lluny? hi ha una marcada diferència d'entonació en l'expressió oral, difícil de representar gràficament. D'una manera elemental i poc ortodoxa, ho podríem assajar de la manera següent: «Perqués lluny? i «Per què/és lluny?»

Albert Jané